

PÕHIKOOLI EESTI KEELE LÕPUEKSAM 2016

EKSAMI LÄBIVIIMISE JUHEND

1. Eksami eesmärgid

Põhikooli eesti keele lõpueksamiga hinnatakse riiklikus õppekavas või õpilasele koostatud individuaalses õppekavas määratletud üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist, õppeainete õppe- ja kasvatusesmärkide saavutatust ning kooliastme õpitulemuste omandatust eesmärgiga:

- saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- teha otsus põhikooli lõpetamise kohta. (Vt haridus- ja teadusministri määrus nr 54.)

2. Eksami alus

Eksam põhineb riikliku õppekava eesti keele ainekava põhikooli osal.

Eksamitöö koostamisel ja hindamisel lähtutakse keelenähtuste esitamisel ning tõlgendamisel Haridus- ja Teadusministeeriumi kinnitatud põhikooli õppekirjandusest.

3. Eksami vastavus õppekavale

Eksami vastavustabelit õppekavale vaata lisa 3.

4. Eksami aeg

- Eksami ametlik algus on kell 10.00.
- Eksam kestab kolm astronoomilist tundi ehk 180 minutit.
- Eksami aega hakatakse arvestama hetkest, kui kõik õpilased on saanud kätte eksamitöö ning eksamikomisjoni esimees annab märku töö alustamiseks.
- Eksamiks ette nähtud aega ei tohi ületada.
- Eksamil ei ole vaheaegu.
- Õpilane saab kätte kogu eksamitöö ning planeerib ise ülesannete lahendamise aja ning järjekorra.

5. Eksami korraldamine

Eksami korraldab kooli eksamikomisjon. Eksamikomisjon on vähemalt kolmeliikmeline, sellesse kuuluvad üldjuhul esimees ja kaks eesti keele õpetajat.

6. Eksamilt kõrvaldamine

- Õpilane, kes kasutab eksamil ebaausaid võtteid või lubamatuid abivahendeid, kõrvaldatakse eksamilt ning tema eksamitööd ei hinnata.
- Hindamisprotokolli tehakse sellekohane märg.

7. Eksamitööde hindamine

- Eksamitööid hindab kooli eksamikomisjon hindamisjuhendi põhjal.
- Õpilane on eksami sooritanud, kui ta on kogunud kõigi ülesannete peale kokku 50% punktidest. Lõpueksamihinde saab õpilane viiepallisüsteemis.
- Eksami tulemused protokollitakse vastava vormi kohaselt.
- Kui eksamikomisjonil tekib hindamisel lahkarvamusi, otsustatakse küsimus häälteenamusega. Komisjoniliikmete eriarvamus kantakse hindamisprotokolli.
- Kui õpilane ei soorita eksamit (kogub vähem kui 50% punktidest või on eksamilt kõrvaldatud), on tal kohustus sooritada korduseksam kooli direktori määratud ajal, kuid mitte hiljem kui sama aasta 30. juunil. Õpilase taotlusel võib eksam toimuda ka pärast 30. juunit, kuid mitte hiljem kui sama aasta 25. augustil.

8. Eksamihinde vaidlustamine

Kui 9. klassi õpilane ei ole põhikooli lõpueksami hindega nõus, on tal õigus pöörduda Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamisosakonna poole kolme tööpäeva jooksul pärast põhikooli lõpueksami hinde teadasaamist.

NB! Sel aastal palume oma arvamus eksamitöö kohta avaldada elektrooniliselt. Küsimustik on SA Innove kodulehel innove.ee

HINDAMISJUHEND 2016

Eksamitöid hinnatakse võtme alusel.

Hindamisele eelneb eksamitööde ja võtmes antud vastuste analüüs ning vajadusel **võtme standardiseerimine**, et vältida õpetamise erinevusest ja seeläbi vastuste variatiivsusest tulenevaid hindamisprobleeme. Eksamikomisjoni otsus muuta võtit kantakse **koos põhjendustega** hindamisprotokollis.

Kui kooli eksamitöid hindab rohkem kui üks õpetaja, peaks eksamikomisjoni tööjaotus põhinema ülesandeti hindamisel. Sellega väheneb hindamise subjektiivsus ning kooli piires on eksamitulemused võrreldavad.

1. Lugemisosa eest on võimalik saada kuni 30 punkti.

- **Lugemisülesannetes** hinnatakse vastuste sisulist õigsust. **Õpilase vastus ei pea sõna-sõnalt kattuma võtmes esitatuga. Arvestada tuleb õpilase vanusest tulenevaid sõnastuslikke iseärasusi.**
- Iga ülesande juures on märgitud võimalik punktide arv. Võtmes on näidatud, mille eest ja kui palju punkte õpilasele antakse.
- Eksaminand ei kaota punkte, kui ta vastab küsimusele õigesti, kuid teeb seda ühe sõna või pooliku lausega või kui tema sisult õiges vastuses esineb õigekirjavigu.

2. Lühikirjandi eest on võimalik saada kuni 40 punkti.

- Lühikirjandis hinnatakse nelja aspekti: sisu, õigekirja, sõnavara ja stiili, ülesehitust. Lõplik punktisumma saadakse osatulemuste liitmisel. Näiteks: kui kirjandi sisu on hinnatud 15 punktiga, õigekirja 6 punktiga, sõnavara ja stiili 3 punktiga ning ülesehitust 2 punktiga, siis on õpilase lõpptulemus $15 + 6 + 3 + 2 = 26$ punkti.

Sisu		Õigekiri		Sõnavara ja stiil		Ülesehitus	
20	Tekst vastab teemale, on üldistusjõuline ja isikupärane, mõtted on esitatud selgelt ja veenvalt.	10	Tekstis on 0–2 õigekirjaviga.	5	Sõnavara on ulatuslik ja lausestus mitmekülgne, tekstis on 0–1 stiiliviga.	5	Tekst on liigendatud tervik, ülesehitus on loogiline ja sidus.
15	Tekst vastab teemale, on üldistusjõuline, mõtted on esitatud selgelt.	8	Tekstis on 3–5 õigekirjaviga.	4	Sõnavara ja lausestus on kohati ühekülgseid, tekstis on 2–3 stiiliviga.	4	Tekst on tervik, ülesehitus on loogiline, kuid lõigu piiridel esineb liigendusvigu.
10	Tekst vastab teemale, kuid on üldsõnaline, mõtted on esitatud arusaadavalt.	6	Tekstis on 6–8 õigekirjaviga.	3	Sõnavara on ühekülgne, esineb lausestusraskusi, tekstis on 4–5 stiiliviga.	3	Teksti ülesehituses on vastuolud, teksti osades esineb liigendusvigu.
5	Tekst vastab üldjoontes teemale, kuid mõtted on kohati seotud ja ebaselged.	3	Tekstis on 9–11 õigekirjaviga.	2	Sõnavara ja lausestus on algelised, tekstis on 5–6 stiiliviga.	2	Teksti ülesehituses on vastuolud, mõni tekstiosa puudub.
1	Tekst vastab üldjoontes teemale, kuid on raskesti mõistetav.	1	Tekstis on üle 11 õigekirjavea.	1	Sõnavara on kohati sobimatu, lausestus algeline, tekstis on rohkem kui 6 stiiliviga.	1	Tekst on vormitu, ülesehitus on ebaloogiline.
Tulemus 0 punkti.		Tekst ei vasta teemale. Ülesandest ei ole aru saadud, see on lahendamata.					

- Samas sõnas või morfoloogilises vormis korduvad vead loetakse üheks veaks. Vt hindamisjuhendi lisa 1.
- Mustandit lühikirjandi hindamisel ei arvestata.
- Kirjaliku kõne puudega õpilase lühikirjandit hinnatakse diferentseeritult. Vt hindamisjuhendi lisa 2.

3. Keeleülesannete lahendamise eest on võimalik saada kokku kuni 30 punkti.

- Keeletesti iga õige vastus annab 0,5 või 1 punkti.

4. Eksamitöö punktiarvestuses kasutatakse ümardamist.

- Eksaminandi lõpptulemus ümardatakse alati õpilase kasuks. Näiteks, kui õpilane kogus eksamitööga 76,5 punkti, siis tema lõplik punktisumma on 77 punkti.

5. Eesti keele lõpueksami hindepäärid on järgmised:

- 90–100 punkti hinne „5”;
- 75–89 punkti hinne „4”;
- 50–74 punkti hinne „3”;
- 20–49 punkti hinne „2”;
- 0–19 punkti hinne „1”.

LISA 1

Lühikirjandi vigade märkimine ja kokkuarvestamine

Tekstis kasutatakse ortograafia-, interpunktsiooni-, tähe- ja sõnavea puhul allakriipsutust, kokku- ja lahkukirjutamise vea puhul vastavalt märke $\cup$ ja $/$; sõna- ja tüvekindusi tähistatakse ristikesega. Stiili- ja sõnajärjeveale, lauseosa paigutuse veale ja küsitavusele tõmmatakse tekstis alla laineline joon.

Äärelle märgitakse vigu järgmiselt:

- / ortograafiaviga: häälikuortograafiaviga, kokku- ja lahkukirjutamise viga, suure ja väikese algustähe viga, poolitamisviga, vormiviga;
- ✓ interpunktsiooniviga;
- ≤ lausestus-, stiili- või sõnavalikuviga: arusaamatult väljendatud mõtted, sobimatu sõna kasutamine, sõna kasutamine vales tähenduses, sõna- ja tüvekindused jms;
- ? küsitavus, faktiviga vms;
- ✓ sõna või lauseosa puudub;
- ↳ taandrida.

Korduvvead

Üheks veaks loetakse samas sõnas või morfoloogilises vormis korduvad vead (nt *tegematta* ja *lugematta*; *läind* ja *teind*; *kirjutus laud* ja *tarvitamis juhend*), lause lõpumärgi korduv ärajätmine, ütte või liitlause koma(de) korduv ärajätmine, otsekõne korduvad vead jms.

Kõik vead on täisvead. Stiilivigu ei loeta õigekeelsusvigade hulka.

LISA 2

Püsiva kirjaliku kõne puudega õpilase (düsgraafiku) lõpukirjandi hindamisest

Lõpukirjandi nõuded ja hindamiskriteeriumid on kõigile õpilastele samad.

Püsiva kirjaliku kõne puudega põhikooliõpilase lõpukirjandit hinnatakse diferentseeritult.

Püsiva kirjaliku kõne puudega on õpilane, kes saab regulaarselt logopeedilist ravi või kellega õpetaja töötab individuaalselt logopeedi nõuannete järgi.

Kui õpilase kirjaliku kõne puue ei korrigeeru kehtval logopeedilisel ravil, hinnatakse tema kirjalikke töid diferentseeritult. Kirjalike tööde diferentseeritud hindamisel arvestatakse düsgraafialem omaseid spetsiifilisi vigu vealiikide järgi. Ühte liiki vead loetakse üheks veaks.

Diferentseeritult hinnatakse häälikuortograafiat. Eraldi vealiigiks loetakse eksimused järgmiste häälikute märkimisel:

- pikk täishäälik (nt **koli** taga *pro* **kooli** taga);
- ülipikk täishäälik (nt vaatas **male** *pro* vaatas **maale**);
- pikk suluta kaashäälik (nt lõi **kana** ära *pro* lõi **kanna** ära);
- ülipikk suluta kaashäälik (nt läks **lina** *pro* läks **linna**);
- lühike sulghäälik (nt **tupa** *pro* **tuba**, **tulep** *pro* **tuleb**);
- pikk sulghäälik (nt **kukked** *pro* **kuked**, **olemata** *pro* **olemata**);
- ülipikk sulghäälik (nt **koti** *pro* **kotti**, **kõikki** *pro* **kõiki**).

Kokku on 7 vealiiki.

Diferentseeritud hindamisel kirjutatakse õpilase lõpukirjandile märke „hinnatud diferentseeritult”.

Põhikooli lõputunnistusele märgitakse hinne täiendavate kommentaarideta.

LISA 3

2016. aasta põhikooli eesti keele lõpueksami vastavustabel õppekavale

Ü1	Kooliastme õpitulemus	Õppeaine õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õppekava üldpädevused	Õppekava valdkonna-pädevused	Läbivad teemad
Ü1 1	Loeb sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste. Suudab kasutatud keelevahendite kohta järeldusi teha ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina. Oskab teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada.	> Väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit. > Teadvustab keeleoskust õpioskuse alusena ning identiteedi osana.	> Kultuuri- ja väärtuspädevus: suudab hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustab loomingut; hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi; teadvustab enda väärtus-hinnanguid. > Enesemääratluspädevus: suudab mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi. > Õpipädevus: kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostab omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsib oma teadmisi ja oskusi. > Suhtluspädevus: suudab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada; oma seisukohti esitada ja põhjendada; loeb ning eristab ja mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutab eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustab õigekeelsust ja väljendusrikast keelt.	Eksam toetab järgmiste valdkonnapädevuste kujunemist: > keele- ja kirjanduspädevus; > kunstipädevus; > sotsiaalne pädevus.	Eksami koostamisel on arvestatud järgmiste läbivate teemadega: > elukestev õpe ja karjääri planeerimine; > kultuuriline identiteet; > teabekeskond; > väärtused ja kõlblus.
Ü1 2	Loeb sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste. Oskab teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada.	> Omandab põhiteadmised keelest ja saavutab õigekirjaoskuse. > Väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult.			
Ü1 3	Oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste korrektselt vormistada. Vahendab loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale. Oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekstes kui ka seostades.	> Loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel.			
Ü1 4	Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.	> Suudab leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet.			
Ü1 5	Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.				
Ü1 6	Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.	> Suudab väljendada isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust.			
Ü1 7	Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.	> Oskab õppida, hangib teavet eri allikatest.			
Ü1 8	Teab lauseehituse peajooni, kasutab ja mõistab tekstis keelendeid.				

